

Rapport 13 van commissie 7 inzake ambten

Inleiding

Er liggen deze synode veel onderwerpen op tafel die raken aan het verstaan van de ambten.

- 5 Het gaat in ieder geval om de volgende passages en rapporten:
- *rapport 9.35 van de commissie ambten*. Deze commissie kreeg van de vorige generale synode de opdracht om in overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht onderzoek te doen naar principe en praktijk van de ambten, mede in verband met instructies van de particuliere synodes van het Westen en Oosten inzake de positie van de evangelist;
  - 10 - *paragraaf 2.15 van rapport 9.16 van deputaten kerkorde en kerkrecht*. Ook hier lag de opdracht voor om (dit keer in overleg met deputaten evangelisatie) onderzoek te doen naar principe en praktijk van de ambten, met bijzondere aandacht voor de positie van de evangelist in relatie tot de ambten;
  - *paragraaf 2.14 van hetzelfde rapport 9.16*. Hier voldoen deputaten aan een andersoortige opdracht rond dezelfde thematiek van de evangelist en de ambten, uitlopend op voorstellen tot een ingrijpende herziening van de kerkorde op dit punt (9.16/70-71);
  - 15 - *rapport 9.33 van de taakgroep beroepingswerk*. De taakgroep legt een evaluatie voor van het functioneren van het beroepingswerk. Dit loopt uit op de aanbeveling een commissie in te stellen die het ambt van predikant moet doordenken in rapport met de tijd, wat betekent: ‘studie te doen naar de concrete maatschappelijke invloeden op de predikant, het ambt en het functioneren van de predikant en op kerkenraden. Tot deze studie behoort eveneens hoe deze maatschappelijke invloeden zich verhouden tot wat de Schrift zegt over het ambt van predikant’ (9.33/20r19). Ook geeft de taakgroep ter overweging mee of de opdracht verbreed moet worden naar het functioneren van ouderling en diaken (20r29);
  - 20 - *instructie 8.08 van de PS van het Westen inzake bediening van het heilig avondmaal*. Naar aanleiding van een casus in een zendingsgemeente heeft de P.S. verzocht om bezinning op de vraag of naast predikanten en evangelisten ook anderen het avondmaal en de doop mogen bedienen, openbare belijdenis van het geloof af mogen nemen en huwelijken en ambtsdragers mogen bevestigen. Het behoeft geen betoog dat ook deze kwestie raakt aan de vraag naar het eigene van de ambten;
  - 30 - *paragraaf 4 van rapport 9.24 van deputaten eredienst*. Het betreft hier een vervolgoopdracht naar het uitspreken van de zegen door niet-predikanten. Een van de vragen die hier aan de orde zijn is: ‘Welke consequenties heeft dit voor (..) de relatie tussen ambt en zegen?’;
  - *paragraaf 8.5.3 in de context van het gehele rapport 9.30 van de commissie kleine kerken*. De commissie voert hier een pleidooi voor een heroriëntatie van het geheel van het kerkelijk leven. Daarbij komt ook de positie van de predikant ter sprake, met onder meer de suggestie dat hij teamworker met regiocollega’s met universitaire of HBO-opleiding zou moeten worden. De HBO-theoloog behelst ook weer een vraag naar het eigene van het ambt van de (universitair opgeleide) predikant;
  - 40 - *de notitie kerkelijk docent / benoemingsbeleid, opgesteld door CvB en afgestemd met het CoHo, opgenomen als bijlage 4 bij rapport 9.02 van het curatorium van de TUA*. De notitie stelt dat ‘bevrijding van het doctorenambt’ (dus reductie van vier naar drie ambten) ruimte zou geven voor een betere invulling van de docentenfunctie aan de TUA;
  - 45 - *instructies 8.04 en 11.22 inzake de openstelling van de ambten voor zusters van de gemeente*. De zaak van deze instructies voegt nog eens een extra dimensie toe aan de hele discussie;
  - 50

- tot slot nog enkele kleinere punten uit rapport 9.16: de figuur van de vrijgestelde predikant naar art. 6 K.O. roept blijvend vragen op, aldus deputaten (89-92). Ook het zogeheten *stichtelijk woord* naar art. 3 K.O. is op de vorige synode reeds aan de orde geweest. Deputaten merken o.a. op dat ‘Het onderscheid tussen spreken van een stichtelijk woord en bediening van het Woord ligt daarbij niet zozeer in de taak, maar in het ambtelijk karakter ervan.’ (26r23).

Alles overziende stelt uw commissie allereerst vast dat de opdrachten van de vorige synode niet altijd helder op elkaar afgestemd zijn geweest. Rond dezelfde of aanpalende thematiek zijn aan verschillende deputaten en commissies verschillende opdrachten gegeven, zonder het onderling verband en onderscheid helder af te bakenen (vgl. ook de inleiding van rapport 9.35). De stukken die nu vanuit de vorige synode op tafel liggen plus de nieuw bijgekomen stukken lijken nu in hun totaliteit echter wel te vragen om enkele principebesluiten en een overkoepelende visie; het lange traject dat er al is geweest rond de ambten (vgl. het historisch overzicht in 9.16, par. 2.14.2.a.1) komt in een stroomversnelling. In overleg met het moderamen en met advies van de pre-adviseurs heeft uw commissie daarom gemeend dat het goed zou zijn de gedachtevorming rond de deelonderwerpen te clusteren in één rapport, waarin dan ook de onderlinge verbanden aan de orde kunnen komen. Uitgangspunt daarbij is rapport 9.35, maar in zekere zin is het er ook reeds een voortzetting van.

De opzet van het rapport is als volgt:

1. inventarisatie met een bespreking van de onderscheiden stukken, inclusief het gehele rapport 9.35;
2. analyse van de verbanden en enkele achtergronden, waarbij de oogst uit de verschillende stukken bij elkaar komt, maar ook duidelijk moet worden wat er nog te doen staat;
3. voorstellen voor een vervolgc commissie die de synode, zo mogelijk op korte termijn, dient met een voortgezet rapport.

1. Inventarisatie

1.1 Rapport 9.35 commissie ambten en par. 2.15 deputaten kerkorde en kerkrecht

De commissie ambten is zich ervan bewust dat haar opdracht ‘grotendeels overlapt’ (1r23) met een aantal opdrachten aan deputaten kerkorde en kerkrecht en kiest voor een ‘bescheiden taakopvatting’ (1r35). Uit het gesprek dat uw commissie hierover met de commissie ambten voerde, werd duidelijk dat over deze taakopvatting binnen de commissie wel verschil van mening bestond. Uw commissie betreurt het dat hierover geen contact is gezocht met deputaten vertegenwoordiging, waardoor wellicht tijdiger besluitvorming mogelijk was geweest. Het onderzoek leidt nu niet zozeer tot concrete voorstellen, maar beperkt zich tot enkele historische, bijbels-theologische en praktische verkenningen. Uw commissie heeft hiervan met dankbaarheid kennis genomen en is van mening dat de conclusies met name van belang zijn voor wat betreft de mogelijk te nemen besluiten over de *principes van de ambten*, die dan ten grondslag komen te liggen aan de concrete besluitvorming.

Een van de belangrijkste conclusies (vgl. blz. 14-15 als geheel) is dat de essentie van het ambt ligt in de *dienst aan het Woord* (14r36). Daarin komt alles samen. Omgekeerd kan dan ook gezegd worden, dat de ene dienst aan het Woord dan ‘uitwaaiert’ in verschillende ambten (14r37). De Bijbel kent hier geen definitieve lijst of verplicht aantal ambten. Ook de reformatoren hebben daarom geen eensluidende visie ontwikkeld. Aantal en omschrijving konden volgens hen variabel zijn, afhankelijk van de omstandigheden van

tijd en plaats (14r18). In iedere tijd komt het aan op onderscheidingsvermogen om te zoeken naar die vormgeving die op dat moment het meest dienstbaar is aan de verkondiging van het Woord.

5 Een tweede hoofdpunt is dat de waaier van ambten met name bij Bucer wel een fundamentele *tweedeling* kent. De commissie ambten oppert dat deze tweedeling behulpzaam kan zijn voor een hernieuwde doordinking. Enerzijds is er dan de diaconale, meer praktische dienst van barmhartigheid, anderzijds de herderlijke dienst van de verzorging van verkondiging, sacramenten en tucht, toevertrouwd aan de ‘oudsten’ (14r45vv.; Bucer rekent hiertoe predikanten, hoogleraren, ouderlingen en ook

10 evangelisten). Vanuit dit laatste onderscheid pleit de commissie ambten ervoor (in lijn met de voorstellen van deputaten kerkorde en kerkrecht) te onderkennen dat de evangelist een ambt draagt.

15 Deputaten kerkorde schreven in afstemming met de commissie ambten over de ‘overlap’ van de opdracht eveneens een notitie over principe en praktijk van de ambten, in par. 2.15 van hun rapport 9.16. Ook hier klinkt de suggestie om, in navolging van Bucer, ‘voor een concrete ambtsstructuur uit te gaan van twee grote hoofddelen in de ambtelijke dienst: de herderlijke dienst en de dienst van barmhartigheid’ (9.16/77r40, vgl. 78r8). Ook hier wordt de ‘dienst aan het Woord’ aangemerkt als de ‘centrale notie in alle ambtelijke dienst’

20 (75r18,43), waarbij er vervolgens differentiatie (opnieuw valt de metafoor van het ‘uitwaaieren’, 76r11) kan zijn al naar gelang de omstandigheden vereisen: ‘welke differentiatie in diensten er ook maar mag zijn, de cruciale vraag bij elke ambtelijke ordening moet zijn: hoe kan daardoor de verkondiging en verspreiding van het Woord optimaal gerealiseerd worden?’ (77r34). Deputaten komen hier tot de vergaande

25 opmerking dat het bestaan van een ambtelijke bediening geen rechtvaardiging vindt ‘in traditie of organisatorische noodzaak alleen, maar in de vraag hoe deze de gemeente helpt bij haar missionaire roeping in deze wereld’ (79r36). Concreet betekent dit voor deputaten dat de huidige binding aan de bestaande drie ambten (de hoogleraar wordt kennelijk buiten beschouwing gelaten!) tekortschiet in de huidige cultuur (80r5).

30 Deze principiële beschouwingen liggen mede ten grondslag aan de concrete voorstellen die deputaten ontwikkelen in 2.14:

1.2 Rapport 9.16 paragraaf 2.14

35 Deputaten deden in opdracht van de vorige synode uitvoerig onderzoek naar de positie van de evangelist, met speciale aandacht voor de relatie tot de ambten. Uw commissie heeft van de uitvoerige verkenningen met dankbaarheid kennis genomen.

Het *historisch onderzoek*, in de eerste plaats, naar de visie die in 2004 leidde tot de bevestiging van evangelisten toont aan hoe lang dit dossier al op de agenda staat en hoeveel er reeds over gezegd is. Nu de thematiek opnieuw aan de orde is, is de vergadering met deze opfrissing van het geheugen zeer gediend. Met name het deputatenrapport van

40 destijds ‘Gelijkschakelen of inschakelen’ (58-61) en de wending van een eerste naar een tweede commissierapport (61-62) zijn illustratief.

Het *onderzoek naar de gegroeide praktijk*, ten tweede, laat zien hoezeer de evangelist sinds 2004 in zijn werkzaamheden steeds meer de predikant benadert. Deputaten hebben hier

45 zicht op gekregen door interviews. ‘Sommige evangelisten gaan dan ook zo ver om te stellen dat er principieel geen verschil zou moeten zijn tussen een predikant en evangelist’ (65r19).

Uit de *vergelijking*, tot slot, trekken deputaten de conclusie ‘dat de gegroeide praktijk grotendeels overeenkomt met de visie zoals die in 2004 is vastgelegd’ (66r26). Wel komt

50 nu zeer duidelijk de vraag naar voren in hoeverre het ‘gerechtvaardigd is dat de

evangelisten als bijzondere dienaren van het Woord een ondergeschikte positie innemen ten opzichte van de ‘gewone’ dienaren van het Woord’ (66r40).

5 Op grond van enerzijds de gegroeide en groeiende praktijk en anderzijds de
gedachtevorming over de ambtsstructuur in 2.15 komen deputaten vervolgens in par.
2.14.2b-g tot een scala aan verstrekkende overwegingen met betrekking tot de positie van
de evangelist. Samenvattend stellen deputaten voor de evangelist niet (langer) te
beschouwen als een predikant van een ‘mindere’ soort, maar van een ‘andere’ soort
10 (69r29). Opmerkelijk is daarbij dat het voorstel tot wijziging van art. 2 K.O. toch weer rept
van drie ambten en dus niet, zoals in de eigen nota 2.15 en in rapport 9.35 geopperd, van
twee diensten en een waaier van ambten.

15 De positie van de evangelist is te beschouwen als de katalysator van de hernieuwde
oriëntatie op de ambten. Intussen speelt meer aan de zijlijn echter nog een aantal andere
kwesties:

1.3 Rapport 9.24 inzake zegen door niet-predikanten en instructie 8.08

20 Twee stukken werpen vanuit een andere invalshoek opnieuw de vraag op naar het eigene
van de predikant. In de eerste plaats deden deputaten erediens onderzoek naar de
mogelijkheid dat ook niet-predikanten de zegen uitspreken. Zij doen na uitvoerig
onderzoek het voorstel: ‘uit te spreken dat het broeders uit de onderscheiden categorieën
die gerechtigd zijn diensten te leiden, maar geen predikant zijn, is toegestaan de zegengroet
aan het begin van de eredienst en de zegen aan het einde ervan, uit te spreken, met de
25 bijbehorende gebaren.’ In de overwegingen die hieraan ten grondslag liggen wijzen
deputaten op het Bijbels gegeven dat er geen ‘hiërarchisch onderscheid’ is tussen de
predikant en de ouderling (39r25).

30 Veel verdergaand zijn de gedachten die worden ontwikkeld in instructie 8.08. In Via Nova
ontstond de nieuwe situatie van een zendingsgemeente zonder evangelist. Vanwege het
sterk plaatselijke karakter van de zendingsgemeenten leidde dit tot de behoefte om het
avondmaal te laten bedienen door ouderlingen. De verwachting is dat meer
(zendings)gemeenten zullen volgen. De classis merkte op dat ook de doop en andere
kerkelijke rituelen dan door de ouderling zouden kunnen worden bediend en uitgevoerd,
35 omdat er geen principieel onderscheid is, en vroeg de synode om bezinning. Vanuit deze
casus en instructie dient zich dus na de vraag naar de positie van de evangelist de
vervolgvraag aan naar de *positie van de ouderling* – en zo opnieuw naar die van de
predikant.

40 De instructie dient de synode alvast met enkele overwegingen in dezen (daarbij leunend op
onder meer de onderzoeken van dr. Joh. Verkuyl), en wijst er opnieuw op (net als in de
notities 9.35 en 9.16 par. 2.15) dat het Nieuwe Testament geen vastomlijnde structuur
biedt. Verder wordt opgemerkt dat de ambten in het Nieuwe Testament niet waterdicht van
elkaar gescheiden zijn en dat het Nieuwe Testament bovendien ‘doop- en
avondmaalsbediening nergens aan een bepaalde categorie ambtsdragers vastknoopt, zelfs
niet aan ambtsdragers in het algemeen’ (4r4).

45 Een laatste aspect waar uw commissie alvast op wijst is het betoog van de instructie naar
analogie van het stichtelijk woord naar art. 3 K.O. We kennen als kerken wel het stichtelijk
woord als niet-ambtelijke variant van de bediening van het Woord, maar niet zoiets als het
stichtelijk sacrament als niet-ambtelijke variant van de bediening van het sacrament. Dit
wijst er volgens de instructie op dat het onderscheid van art. 3 K.O. ‘in feite kunstmatig is’
50 (6r16): ‘Het is nauwelijks uit te leggen waarom het een wel mag en het ander niet, vooral

waar de kerk belijdt dat de woordbediening prioriteit heeft. Ook als het gaat om het toezicht op de zuiverheid van de leer en de kwaliteit van de verkondiging roept dit vragen op. Immers, het spreken van een stichtelijk woord is gevoeliger voor dwaling en kwaliteitsverlies dan het bedienen van de sacramenten. De laatste zijn ‘ritueler’ van aard en verlopen goeddeels volgens voorgeschreven teksten en handelingen.’ (6r23-27).

De instructie loopt uit op een verkenning van enkele oplossingsrichtingen: een dispensatieregeling, degenen die toestemming hebben naar art. 3 K.O. tevens toestemming verlenen tot bediening van de sacramenten of toch een met art. 3 vergelijkbare regeling te treffen voor een niet-ambtelijke avondmaalsbediening.

1.4 Rapport 9.16 over art. 3 en art. 6 K.O.

Het stichtelijk woord is ook aan de orde in rapport 9.16, par. 2.8. Deputaten komen daar na gehouden onderzoek tot de conclusie dat het hierin gaat om een niet-ambtelijke hulpdienst in geval van nood, die wel vraagt om waarborging van kwaliteit.

In par. 3.2 doen deputaten onderzoek naar theorie en praktijk van art. 6 K.O. over de predikant in bijzondere dienst, uitlopend op het voorstel om kerkenraden en classes op te roepen tot een zuiver gebruik van betreffend artikel (voorstel 6.4.1).

In beide gevallen hebben de kerken te maken met situaties die buiten de traditionele patronen van de ambten vallen. Uw commissie constateert dat deze blijvend vragen oproepen, die ook deputaten kerkorde en kerkrecht in dezen niet geheel kunnen wegnemen.

1.5 Rapport 9.02 bijlage 4, notitie kerkelijk docent

Naast de ambten van ouderling, predikant en diaken kennen onze kerken nog het ambt van de (hoog)leraar. Ook dit staat deze synode opnieuw ter discussie. Het college van bestuur van de TUA werkt uit dat het vierde ambt ‘wringt’ en allerlei complicaties met zich meebrengt, niet alleen van kerkrechtelijke maar ook van juridische aard (22r13). De TUA realiseert zich ‘dat de terugkeer naar drie ambten een ingrijpende is en de nodige voorbereiding en uitleg vraagt, maar de inspanning daartoe is noodzakelijk en zal vruchtbaar blijken.’ (23r25) De generale synode wordt verzocht ‘opdracht te geven in de lijn van bovenstaande concrete voorstellen voor een geactualiseerd beleid van benoeming en toezicht op te stellen waarbij de financiële, kerkrechtelijke en juridische consequenties inzichtelijk gemaakt worden’ (23r39).

1.6 Rapport 9.30 commissie kleine kerken, par. 8.5.3 over voorgangers

Het uitvoerige rapport van de commissie kleine kerken vergt uiteraard een geheel eigen bespreking. Toch heeft ook de visievorming die hierin plaatsvindt over een mogelijke transitie ‘van groot naar klein’ zijn weerslag op de ambtsstructuur. In de verkenningen rondom de positie van de voorgangers komen noties aan bod als ‘bovengemeentelijk kerk-zijn’ en ‘bovengemeentelijk functioneren van ouderlingen en diakenen’ (47r13); verder komt uit literatuuronderzoek de stelling naar voren dat de predikant als ‘solist’ aan vervanging toe is (47r9); predikanten ‘zouden teams kunnen vormen, ook met andere vrijgestelden: diaconale of missionaire jeugdwerkers, veelal HBO-ers. Denk aan de groepspraktijk van artsen. (...) Binnen zo’n ring van meerdere kerken werken dan meerdere predikanten, c.q. werkers met universitaire theologische of HBO opleiding. Er kan rekening gehouden worden met de specifieke gaven van elke predikant voor wat betreft de werkzaamheden.’ (47r20vv.) In dit verband volgt ook weer een verwijzing naar de (groei van het aantal) broeders die via artikel 3 K.O. voorgaan (‘Wij zijn benieuwd naar de rapportage van deputaten kerkorde en kerkrecht hierover’, 48r3).

Een en ander leidt (66r39) tot het voorstel om deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven om samen met deputaten evangelisatie, deputaten financiële zaken en de commissie

kleine kerken 'te komen tot een visie over de rol van kerkelijk werkers voor kleine gemeenten', met de aspecten a-e (vgl. ook voorstel 18).

1.7 Taakgroep beroepingswerk inzake predikantschap

5 Ook de taakgroep beroepingswerk spreekt over het ambt in verband met maatschappelijke
tendensen. De taakgroep inventariseert in par. 2 allereerst ontwikkelingen bij andere
kerkverbanden (met o.a. een weergave van het PKN-rapport 'naar een cultuur van
mobiliteit', met het citaat daaruit: 'De werkgroep is van oordeel dat over 15 à 20 jaar de
10 situatie op de arbeidsmarkt van predikanten geheel anders zal zijn dan nu. Er zal een
cultuur van mobiliteit, flexibiliteit en teamwork zijn gegroeid, zoals we ons die op dit
moment nog niet kunnen voorstellen. De mentaliteit bij zowel gemeenten als predikanten
zal door de nood gedwongen ingrijpend zijn gewijzigd. Zoals dat geldt bij de meeste
cultuurveranderingen, kan de weg naar de nieuwe cultuur en mentaliteit het beste in
geleidelijkheid worden afgelegd.', 9.33/3r17). Dan volgen 'een aantal Bijbelse lijnen m.b.t.
15 tot het ambt van dienaar van het Woord' (par. 3) en een analyse van het stagneren van
beroepingswerk en de uitkomsten van enquêtes (par. 4-6). De taakgroep constateert 'dat er
ook in onze kerken sprake is van vermaatschappelijking van het ambt van predikant'
(9.33/19r42). Zoals in de inleiding hierboven reeds geciteerd beveelt de taakgroep aan om
een commissie te benoemen die de opdracht krijgt het ambt van predikant te doordenken in
20 rapport met onze tijd, waarbij de Schrift bron en norm is, met hierbij de suggestie om ook
te overwegen of deze studieopdracht verbreed moet worden naar het functioneren van het
ambt van ouderling en diaken in de huidige maatschappelijke en kerkelijke context. Uw
commissie constateert dat ook vanuit het perspectief van beroepingswerk en mobiliteit de
vraag naar het ambt aan de orde wordt gesteld.

25

1.8 Instructies 8.04 en 11.22 inzake vrouw en ambt

Tot slot wijzen we er hier nog op, dat over de hele linie van het gesprek ook de positie van
de zusters in de gemeente en 'de' ambten deze synode weer aan de orde is.

30 **2. Analyse**

Kort en goed lijken we als kerken in de knoop te komen met de veelheid en vertaktheid
van de momenteel bestaande regelingen naar art. 2, 3, 4 en 6 K.O. Uw commissie wijst op
de culturele analyses in het rapport van de commissie kleine kerken (9.30/4-8) als context
voor het verstaan van de achtergronden van de betreffende ontwikkelingen. Met name de
35 ontwikkeling van 'informatisering' (een van de bekende 5 i's) lijkt er debet aan: 'De
informatisering zet ook de kerkelijke structuur op spanning. De traditionele
organisatiestructuur en de daarbij behorende overlegcultuur sluit niet meer aan bij het
werk- en leefpatroon van deze tijd.' (6r9) Deze trend van informatisering is onmiskenbaar
een dragende beweging onder diverse voorstellen en instructies. De bestaande formele
40 regelingen en onderscheidingen worden niet meer altijd als zinvol en behulpzaam ervaren.
In het scenario waarin de kerken zonder meer meebewegen met deze informatisering valt
te voorzien dat het gezag van de klassieke ambten en in het verlengde daarvan de positie
van de TUA steeds verder onder druk komt te staan. Wanneer de positie van de evangelist
steeds verder wordt uitgebouwd, benadert die immers steeds meer die van de predikant. Zo
45 ontstaat er uiteindelijk wellicht een alternatieve route naar het predikantschap, tenzij de
kerken ervoor kiezen ook de evangelisten aan de TUA te laten opleiden. Wanneer de
kerken in het vervolg van deze ontwikkeling ook de bevoegdheden van het ambt van de
ouderling verder zullen willen uitbreiden, valt te voorzien dat zich op termijn een algehele
omslag zal aandienen naar een congregationalistisch model van kerkzijn. Daarin is het
50 ambt dan meer functioneel gedacht en representeert het meer de gemeente, terwijl in het

presbyteriaal-synodale model de ambten allereerst het gezag en de tegenwoordigheid van Christus willen vertegenwoordigen (bij dit laatste plaatst instructie 8.08 dan ook reeds consequent enkele kanttekeningen; 8.08/5r28vv.).

5 In het scenario waarin de kerken in het geheel niet meebewegen en de instructies en verzoeken in afwijzende zin zullen worden behandeld, valt te voorzien dat er mogelijk een onhoudbare spanning ontstaat tussen de traditionele kerkstructuur enerzijds en de invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen (de 5 i's) anderzijds, oftewel een uiteengroeien van kerkrechtelijke theorie en praktijk.

10 Op dit moment ligt er reeds veel (studie)materiaal dat de kerken kan helpen om in deze situatie tot gefundeerde oordeelsvorming te komen. De commissie kleine kerken geeft van de maatschappelijke omstandigheden en de consequenties daarvan voor de kerken een diepgaande analyse. De commissie ambten en deputaten kerkorde en kerkrecht hebben de vergadering gediend met onderzoek naar principe en praktijk van de ambten, waarin zij concluderen dat het de kerken in principe vrij staat om de ambten in te richten naar vereiste van de maatschappelijke omstandigheden. Daarbij blijft in rapport 9.35 echter voorlopig
15 nog onduidelijk wat die vereisten dan zijn en tot welke concrete voorstellen die aanleiding zouden geven. Wel worden in par. 2.14 van rapport 9.16 voorstellen gedaan met betrekking tot de positie van de evangelist, maar uw commissie geeft vanuit de consultatie van de pre-adviseurs door dat deze voor de TUA op dit moment nog niet overtuigend zijn
20 en dat er vragen leven of de vergaande consequenties en vertakkingen van de betreffende voorstellen wel voldoende verdisconteerd zijn. Dezelfde vragen leven deels ook bij commissie 5 inzake het rapport van de commissie kleine kerken.

Uw commissie is van mening dat de kerken hiermee in een fase gekomen zijn waarin ecclesiologisch overzicht nodig is over het geheel van de ambten. *Wat is het wezenlijke?*
25 Wat 'is' eigenlijk een ambt of een ambtsdrager? Gaat het alleen om gaven en functies of is het meer? Verder toegespitst: wat is het eigene van de *predikant* in het bijzonder? Hoe noodzakelijk is daarbij een (eigen) universitaire opleiding? Is dit bij de evangelist anders en zo ja, waarom? Hoe verhoudt zich het klassieke ambt van predikant, in de context van de regelingen die de kerken daar momenteel rond kennen, tot voortgaande
30 maatschappelijke tendensen en een mogelijke transitie 'van groot naar klein'? Een gefundeerd antwoord op deze en dergelijke vragen vergt overzicht over de verbanden en kerkordelijke consequenties en mogelijk ook een aantal besluiten over de principes van de ambten.

35 Van hieruit is dan pas een goede beoordeling mogelijk van de diverse concrete vraagstukken.

Een optie die zich hierbij uit de stukken lijkt aan te dienen is om op voorspraak van 9.16 par. 2.15 en 9.35 voortaan in art. 2 te spreken over twee diensten (de herderlijke dienst en de dienst der barmhartigheid) aan het Woord, waarbij de herderlijke dienst dan uitwaaiert
40 in diverse ambten (predikant, woordverkondiging buiten de kerk naar art. 6, ouderling, hoogleraar, evangelist, mogelijk toch ook het stichtelijk woord) en waarbij rechten en plichten van elk ambt dan in een eigen vervolgartikel verder worden uitgewerkt. De grootste gemene deler is dan nog slechts de dienst aan het Woord.

45 Uw commissie heeft hierover geen oordeel, maar geeft alleen aan wat de consequenties zouden kunnen zijn van een verder denken in de lijn van 9.16 par. 2.15 en 9.35.

3. Voorstellen

Uw commissie is van mening dat een heroverweging van de ambtsstructuur grondige doordenking vergt. Tegelijk ligt er op dit moment een aantal instructies ter tafel dat om

behandeling vraagt. Daarom komen wij in overleg met het moderamen en de pre-adviseurs tot het volgende voorstel:

- De generale synode
- 5 heeft kennisgenomen van
1. rapport 9.35 van de commissie ambten;
  2. de paragrafen 2.8, 2.14, 2.15 en 3.2 van rapport 9.16 van deputaten kerkorde en kerkrecht;
  3. instructie 8.03 van de P.S. van het Zuiden inzake herziening kerkorde;
  - 10 4. instructie 8.08 van de P.S. van het Westen inzake bediening van het heilig avondmaal;
  5. instructie 8.04 en instructie 11.22 inzake de openstelling van de ambten voor zusters van de gemeente;
  6. paragraaf 4 van rapport 9.24 van deputaten eredienst;
  7. paragraaf 8.5.3 en de voorstellen 18 en 19 in de context van het gehele rapport 9.30 van
  - 15 de commissie kleine kerken;
  8. de notitie kerkelijk docent / benoemingsbeleid, opgesteld door CvB en afgestemd met het CoHo, opgenomen als bijlage 4 bij rapport 9.02 van het curatorium van de TUA;
  9. rapport 13 van commissie 7 inzake de ambten;
- 20 heeft gehoord
de bespreking ter vergadering;
- constateert
1. dat de kerken onder andere vanwege maatschappelijke ontwikkelingen voor principiële
  - 25 besluiten inzake de ambtsleer worden geplaatst;
  2. dat veel besluiten die deze synode te nemen heeft samenhangen met de ambtsleer;
- overweegt
1. dat besluiten inzake de ambtsleer grondige doordienking vergen;
  - 30 2. dat veel van deze doordienking reeds voorligt in de genoemde stukken;
  3. dat de onderlinge samenhang van de diverse dossiers en de principiële keuzes waar deze om vragen uit deze stukken nog niet voldoende helder in beeld zijn gekomen;
  4. dat enkele stukken desondanks om tijdige besluitvorming vragen;
- 35 en besluit
- een adviescommissie ambtsstructuur in te stellen en deze de opdracht te geven om, zo mogelijk binnen de zittingstermijn van de huidige generale synode, te doordenken:
1. hoe een gereformeerde ambtsleer voor vandaag principieel-ecclesiologisch en praktisch verantwoord vormgegeven kan worden (wat is een ambt, wat is het eigene van de
  - 40 ambten, wat is de positie van met name de predikant en de evangelist, wat zijn de consequenties van de verschillende voorliggende voorstellen, hoe dienen bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te worden meegewogen; indien mogelijk worden daarbij ook de (on)mogelijkheden voor opleiding en vorming aan de TUA betrokken), mede in het licht van de optie die zich aandient vanuit rapport 9.35 en 9.16 par. 2.15;
  - 45 2. hoe dit (ook kerkordelijk) toegepast kan worden op de vragen naar:
    - het onderscheid tussen kerkelijke- en niet-kerkelijke docenten aan de TUA;
    - het uitspreken van de zegen door niet-predikanten;
    - de bediening van de sacramenten en de uitvoering van andere kerkelijke handelingen door niet-predikanten;
    - 50 - de positie van de evangelist;

- het stichtelijk woord naar art. 3. K.O.;
  - de predikant met bijzondere opdracht naar art. 6 K.O.;
  - de vragen rond mobiliteit, beroepingswerk en de positie van de kerkelijk werker in het kader van maatschappelijke tendensen;
- 5 - de openstelling van de ambten voor zusters;
- waarbij de commissie ambtsstructuur op bovengenoemde punten richting zal wijzen en de eindverantwoordelijkheid voor de rapportage bij commissie 7 ligt.

C.J Smits, rapporteur